

Олд химическ медрл өгхми

Хот-хоолин сырьег химическ сырьегъар сольдж болхий?

Көрстэ газрин болн усна цуг ургьмл фотосинтезин цагтан джил болгн 450 миллиард шаху тонн органическ веществ учрадгн меддана биший. Энн Газр дээр бааридг нег кун болгн кирцхд 180 тонн веществ болдж тусджана. Болв хот-хоолин төр мана планетд хамгн эрки төрмүдин негн болад үлдэйт.

Научн болн техническ халхд агуьик кемдэйн күүцгдсн болв чигн хот-хоолин сырьег — углевод, тохи, белки, — ода бийн олд зүсн химическ продукте болн эдврин эд-тавр гаргьлгн икэр гаргьлдн. Тегэд чигн КПСС-н XX-ч хургин зааврмуд болн КПСС-н ЦК-н майск Пленумин тогтаврт, зургьлдч тави джилнн сүүлэр хот-хоолин сырьег химическ промышленностд гаргьлгьг нурьддж уурулдг болдгар, синтетическ каучукс, пластическ масс, спирт, ацетон, глицерин, угьалгьна средств болн химическ талдан чигн продукте гаргьлгн төлө нефтин, бирин газ болн нефтин продукт олзалгьин темдгтэгьгэр бөдлүлх төр тавгьдэйн.

Хот-хоолин кесг зун сай тонн сырьег — бодиг, буудан, култур, ардн-шинэ, паток, шикрин свекл — ан зүсн спирт, кислот, глицерин ацетон болн тергүт гаргьлгн төлө гаргьлдн. Биохимическ производствин олд зүсн продукте дунд, каучук, уксусн кислота, лак наркозин эфир, хлороформ болн талдан чигн кесг юмс мет тинм эрки веществ гаргьлгь авхд кергтэ элцл сырьег гидж этилово (винон) спирт гаргьлгьн тоннари түрүн орм элдэйнэ. Зуг 1957 джил СССР-д спирт келгьнд (буудалгар дүнүгүлдг тоолод) 1700 миньгьн тонн хот-хоолин сырьег гарла. Эн то, 103,7 сай пуд буудал гүүцэйнэ.

Өдгэ цагт цуг делкэн эдврин каучукин 50 процент шахунь, академик С. В. Лебедевин ухагьд гаргьсн эв-аргьгар спиртэс гаргьлдн. Каучукиг элдэйнэ тускар ним тоогьас медж болхми: гингн нег машин келгьнд 250 килограмм каучук гарна, танк келгьнд — 1000 килограмм самолет келгьнд — 2500 килограмм керм келгьнд — 6800 килограмм гарна.

Нег тонн спирт гаргьлгь авхин төлө 4 тонн буудал, эс гидж 10 тонн бодиг, эс гидж 14 тонн шикрин свекл гаргьлгь кергтэ болна. Тинм болв чигн нег тонн спиртиг нефтин 2 тонн газас белддж бол ми. Нефтин дахуь газас эс гидж шалдрн нефте-продуктас авгьдг этиленэс келгсн синтетическ винон нег тонн спирт 2 миньгьн арслн болдж тусхла, хот-хоолин сырьегьас авгьдсн тинм тоота спирт зурагьлгь миньгьн болн зургьлгь миньгьн гар арслн болна. Газас эс гидж нефтин продуктас авгьдсн нег тонн каучук, хот-хоолин сырьегьас авгьдснэс 3-4 холван кимд болдж тусна.

Техникин болн химическ наукин делгьлгьн бдгэ цагин кемдэйн хот-хоолин сырьег хот-хоолин биш сырьегьгар, СССР-т агуь ик көрнүгтэ — нефтар, нефтин болн бирин газар, древесиняр, торфар сольх цуг эв-аргьн баянэ. Газиг болн нефтиг бөдм градууста халууд харгьзулад шиллнүгьгэр эд-бод келгьнд (крекинг эс гидж пиролиз — химическ эд-бод келгьнд янзе дегд үнтэ газ-этилен; пропилен, бутилон, ацетилен гарна. Эди синтетическ продукте гаргьлгь авгьлгьд элцл сырьегь

болна. Энүнэс талдан этиловый (винон) спирт авгьлгьна буагьн — мод эд-бод келгь заводсн болн целлюлози — цаасна комбинатсн күүш болджана. Модна үүрэйг, зоргьсиг, тасрхасиг кислотар амтарулад (шикрдүлэд) 45 процент күртлэн исдг шикр авч болхми. Модна нег тонн хагеу күүшэс 200-с авч 250 литр күртэ 95 процентн спирт авч болна. Тинм гидролизн (винон) спиртин нег сай литр болгн идх теджалн төлө 3 миньгьн шаху тонн өдг-гуйр; эс гидж 10 миньгьн тонн бодигс сулхна.

Винон спирт авгьлгьна хот-хоолин биш гурвдгч буагьн — целлюлози — цаасна промышленностин күүш-сульфитн шелок эс гидж варочн шелок болджана. Делкэд гаргьлгьдг целлюлозин 75 процентн сульфитн эв-аргьгар келгьдн. Нег тонн шелокас 10 литр күргьдг 96 процентн спирт авч болхми.

СССР-т 1960 джилд, целлюлозин тоолго, 2722 миньгьн тонн зугл цаасн гаргьлгьн халагьдэйнэ. Энүнд тегэд 27220 миньгьн тонн сульфитн шелок болхми. Эднэс 2,7 миллиард шаху литр ганцхн спирт келгьдн. Хот-хоолин сырьегьас тинм тоота винон спирт авхин төлө 26 сай шаху тонн бодиг, эс гидж 8,6 сай тонн буудал эрки гаргьлгь кергтэ. 1957 джилн бийдн Сумгаитск болн Грозненск химическ заводе этилена газас кесг арви миньгьн тонн синтетическ винон спирт авчлал. Зургьлдч тави джилд синтетическ спирт гаргьлгьн 10 холван идхми.

1955 джил күртл глицериниг хоргьнас болн тоснас болн дакад наток искагьн халгьгар авгьдэйнэ. Ода нефтин газас болн нефтепродуктас авгьдг промышленн газас энүг (глицериниг) гаргьлгьн эдлврт авгьдг. Глицерин-лифталевий пластическ масс, диалит, барин валмуд; савн; косметическ средств гаргьлгьнд эрки сырьегь болна.

Лимонн кислота ода хот-хоолин сырьегьас авгьдш, ода терүг тамкин үүрмгэс авна. Эн кислота амталгьлгьнэ средств болдж кергьлдг дээрэн, герлгьдг эмульсий белдгьнд бас эрки кергтэ болна. Энүнд давсн эд буудлгьнд элдгьдн. Нефтин продуктас — изопропилбензолат болн изодропилов спиртас ацетон гаргьлгьн эдлврт бас авгьд. Энүг нефтин газас гаргьлгьна.

Ацен-кесг пластмасс, эфирмүд, целлюлозе урсхдг төлөдэн искусствени ацетати торгь, кесг лак гаргьлгьнд орулдгьдг элдгьдн. Уксусн кислота хот-хоолин промышленностд элдгьдн. Эн продукт модна зүүтсиг хагеугьгар (перогонк) шахлгьнас келгьдн.

Оли-амтнэ эдл-ахун оли зүсн айнгьгэр хот-хоолин дала адл хоргьн гарна. Эди арс, көрс, некр юмс тосахд; лак ширин промышленностд элдгьдн. Ургьмл тосна нээрүлгьдсн оли зүсн битумс электроизоляциин лак, амаль учрана Каучук болн энүг хлорировать келгьнэ продуктэ тосна хамдан кислотд эвдрдг бат лак; замазк бгнэ.

Багь биш хоргьн — савн белдгьнд гарна. Болв хот-хоолин хоргьнас белдгьдсн савн үнтэ болн дутулдта болна. Иим савн уснд шелоч болн хоргьна кислот болдж урсна. Шелоч эдиц утциг болн ширин эвднэ.

Савнүгн химическ эв-аргьгар хот-хоолин биш тоснас гаргьлгь авч болхиг химикүд медүлв. Угьалгьна синтетическ средств чилгьлгьн чиритэ. Эн средств гашун уснас аяш; эдиг болн ширин эвдлш. Эднэ кесгн бактерицидн чиритэ болна. Академик С. С. Наметкина школ; нефтэс алкиларисульфонат гидж нердгьдг — «ДС-РАС» гаргьлгь авсми; эднэ көрнүгд ода угьалгьна айта гидг средств белдгьдэйнэ. Металлическ үүрэйг; эс гидж минеральн тосар будгьдсн шиллнүгь хувцг эс гидж гариг савнүгэр угьалгьн ямр күчр болдгьн-келд болв чигн медгьдн. Угьалгьна порошок болхла — талдан чиритэ. Көдлмшч күн үдин завсртан болн селгьнэ хөөн гаран угьалгьнд тинм порошок олзлад; хойр-нег минутн дунд хирургин гарла адл цевр гарта болдж чадхми. Маргаринэ московский заводт майонезэ 7500 банк угьалгьнд зугл негхн килограмм «ДС-РАС» порошок гаргьлдн. Нефтеперегонн Ново-Бакниекий завод «Азолет — А» гидг угьалгьна средств гаргьлгьн; нефть эд-бод келгь; Андреевин пертэ завод — «Петрос» гидг герл медиг контакт гаргьлгьн.

Баядл-джиргьлгьн кергин төлө, нашалот гидг тул загьснас авгьдг хот-хоолин биш хоргьна — спермацетан хахьд ордг хоргьлгь нат. спиртин көрнүгд белдгьдг «Новост» гидг порошок гаргьлгьд.

СССР-н наукеин академин нефтин институтд проф. Башкиров, көдлчиртэ хамдан парафиниг азгарин кислородар окислять келгьлгьн эвэр тосна ах чиритэ спирт гаргьлгь авгьлгьна эв-аргь дигьл. 43 процент күртлэн парафиновый углеводородта ставрополиск нефть, угьалгьна средств, тоста кислот гаргьлгьн эд элдгьдг бөдм-молекулярн спирт гаргьлгь авгьлгьна элцл сай гидг сырьегь болджана. Пропиленэс болн синтетическ тоста кислотас авгьдг глицеринэс хот-хоолин хоргь белдгь болхми. Тинм эвэр авгьдг тосн, диабет гемар бвдсн улсин хотд ода заагьдн. Дакад эн спирт, текстильн, горнорудн, нарфюмерн промышленностд элдгьдг бирин хоргьлгь сольна.

Парафинэс, непридольн кислотд хөврдг окискилот авгьдн, энн лонэ, олсн, сурепин, нарн — цещин болн талдан чигн тос сольна. Энүгэр тегэд, синтетическ олиф, лак, дунелеум болн тергүтгиг гаргьлгьна кемдэйн уга эв-аргь селгьдэйнэ.

СССР-н оли-амтнэ хот-хоолин төлө джил болгьн 20—22 миньгьн тонн белок элдгьдн. Тинм болв чигн, искусствени шеемг эд болн мех, шир, желатин, герл хурдар медгь эмульсий гаргьлгьна сырьегь болдж ургьлгьн болн мал агьрусна дала адл тоота белокс (Уснэ белок — казеин, соян, чикэ, горохин белокс; махна комбинатсн-күүш, гаргьлднэ. Казеинэ белокс, галантереий юмс келгьнд олзлгьдг пластмасс — галалит келгьдн.

Советск химикүд болн химическ промышленностин көдлчир оли-амтнэ төлө эд-тавр гаргьлгьн икдүлхн төлө кесг көдлмшч кецхав. Болв эн ода бийн багь. Синтетическ продуктас кимд ховц-хонр; үмех-зүүх, герин олг-эдин эд-тавр икэр гаргьлгь кергтэ. КПСС-н ЦК-н майск Пленум оли-амтиг энүиур дуудла.

П. КУЗНЕЦОВ,

химическ наукин кандидат.

Лев Николаевич Толстой

(Төрснэс нааран 130-ч өбднү)

«Толстойг эс медн күн төрскн оран медг, сургьлгьлгьта — серлтэ күмб гидж бийн тоолдж чадшго», — гилж М. Горький келсн сам баянэ. Ганихн мана орд биш, бүкл нарта орчнүгд, умшдг, бичдг уле заагт Толстойг эс танх күн уга гилтэ. Лев Николаевич Толстой, 19-ч зун джилэ алдр орс классик — мана Төрскнэ чимг болн өргмдг.

Лев Толстой 1828 джилн сентябрь сарин 9-д, Тула губернин Ясная Поляна гидгэ гаргьлгьн күүна гер булд төрсн. Багь наснас авч эр гмдг биртмдэйн, эврэнн төрскн келдэн дуунд, оли-амтнэ зань-баярд дуртагьгар өссн. Крестьян уле, теднэ бичкүд заагт йовдган, түрү иду хар улс дурта болдж, теднэ зольн джарьлгьн савнүгь медемн.

1844 джилд Казань балгьснд университетд ирдж орад сурчагьд, медри тату профессорудин заагт эс таасад, хэрдг ирдг, гертэн эврэн медриэн бөдлүлсн. Толстой насн туршарт сурад йовсдан, эврэнн цагин нег ик медрлгэ күн болсн.

Тер алдид Лев Николаевич Толстой крестьян улсн ягьдг тус күрхэн ухагьд баясн. Бийдн батлгьдсн крестьян улсин сэ хаягьд ю кеснэнн тус «Помещикин өрүн» гидг келвртэн бичнэ. Болв ладжрлгьнае халырен крестьянмуд помещикдэн иткдг, бийснн сэ хаядэйнэ гидж санхш, эдн нег-негэн медлхш.

1851 джил Толстой сэн дурар Кавказ орад, даянд орлсна. Тивкд уулин багь-келн уле хаана церглэ ноолда келж, гарсн-төрсн газран, ладжрлгь угагьгар сүл баяхан хареджацхала. Лев Толстой тер келн улсн ар бвдг, теднэ зөргтэ сөрглгэ үзүлдг, «Довтлгьн», «Модна чавчлгьн» гидг келвмүд бичсн болд. Ики хөөннэ Хажки Муват гнае түүк бичлэ. Кавказд баагьд бичсн «Бичкилгь цаг» гидг түүкэри, оли, умшачирт таасгьдг, ончта биччч нер зүүдг туурсн болд. «Современник» гидг демократирин журнал эн түүкн икэр таасад, ончтагьгар темдгемн.

1854 джилд Толстой Севастополн харелгьнд орцад, даянэ гүргүдн — алдршгсн дөрвдгч бастион дээр даялдсн.

Крымн даянд техникэри, эдл-ах-угьлгьн Европэс ард хоцрен Арса дилгьлдг одсн. Зуг элг уле — орс еалдмуд, элг офицермүд англичан, француз даясдлэ орчнүгд үзгдэд уга күмн бирм зөргтэгьгар ноолдад, пертэ шлвэ Севастополн болн төрскн ориань нер туурулсн.

«Севастополн келвмүдтэн» Лев Толстой баарт, чиргь аман арвдлго Огь уле үзүлнэ. Толстойн бичсэр, дэн элг улсин, харчудин цус асхдг, амидн күрнэ, инь - амргудиг, ахнр-дүүриг нег-негнэсн харгьлгьна: дэн олд туста гих юм үзүлхш. Бичччин дүри-седкл дэ бгсн хаана йоснла даянэ галвд нер-ус зүүсн саягьдлэ бичч-амтнэ дор йовх харчудла мах

цусан асхсн элг салдсмудла ниинлэ. Болвчн Лев Николаевич эн келв-рмүдэри биш, хөөнн бичсн «Дэн болн эл», «Анна Каренина», «Воскресенье» гидг пертэ романмударн цуг ори-нутгудар туурла.

М. К. С. М. Горькийн герчлсэр болхла, Ленин алдр бичччэр элдв ик бахмдг келж, хөөн-хөөнн мактг баядг. Бүкл Европд кениг энүнлэ дуньүлгь болх? гидж сурчад, хару бгдмн: «Дуньүлгьд кун уга. — Тегэд йосидан хансар гарал шикрдмн» гидж Алексей Максимович бичнэ.

«Толстойн бичсн хамг — күмн амтнэ урлгь делгьлдг — нег уралан ишкдл» гидж Ленин үнлэ. Уүнэс даву, уүнэс чик ун Толстойн бгхд берк. «Дэн болн эл» — нарт делкэн мана дееврн гидж келчхэнэ, энүнлэ дуньүлгь роман уга. Эн роман Арсан тегэд түрү болчкэд өргмдгтэ цаг үзүлгьдлэ. 1812 джил Төрскнэ даянэ ик бннэс эклд, тер алдр дэн, түүнэ хөөтк кесг джилмүдт баях Арсан баяд — эн романа утхн. Эн агуь ик зокьлд 500 гар күн орлсна. Теднэ хаврлгьлгьн оли түмн церг, партизана отрядмуд, кесг оли крестьян уле үзүлгьдн.

Элг улсн, мухлалгьдгь крестьян улсн, салдсмудт дэн керг уга билэ, болвчн, хорти аср цевргэн газрин көр-е бөркэд орад күрч ирсн цагт, бүкл ори-нутг нег күн мет бов. Эн дани динлсн — оли-амтн, теднэ көтлэчн — Кутузов.

«Анна Каренинэд» гер-бүлин туск төр харгьлднэ. Хаана бөрхн түшил Каренина герги Анна дуран бгсн инглэри амн седкл хойрари негдн. Болв ним йовдл хотл балгьсна цагьган яспирт ик тас уга юм болдж гарна теднэ даслар болхла — ю болвчн гаргь, зугл амтид биччэ үзүл. Эн үзсн хөөн, медв чигн төр уга. Анна «олна» заргьлгь аяшн, дуран амтнэ далдлш.

Романд она баядл үзгьднэ, Романа нег героинэ: Манахст ода цугн хольврдг бгсн, спинки хару орм-ормдан тусджана — гидж келнэ. Минь эн амн үгиг Ленин 1861 — 1905 джнлмүдин мерги характеристик гидж келемн.

1861 джил помещикүд йосан алатд крестьян улсинг, сүлд чксемн. Күч-көлсчиринг хуучнагьгар ладжрлгь болинго, шилэр ладжрлгь эв-аргь «орм-ормдан тусдгьх» цагн тер баясн-Помещикин йосн буурад, тедн эсклэ угарлгь йовх (Стива Облонский), эсклэ торлцад баядг эв — аргь хаядгьх (Левин), эдн заагьсн капиталистрин класс бурдгь, батрдг йовх-мел эн хамг тодрха саяхнэр романд орман олдж. «Воскресенье» гидг романдан Л. Толстой ладжрлгь классмудин нөкд-заргь шаджн-тергүтнги илдгьдг, «цуг баясн маскисн» хуулдг хайдг.

Толстой крестьян улсин харсачн-нв, гнаж бийн нералемн. Алдр бичччч, ладжрлгь класс уудсн бийн-тер, классан зөргм кебар хаяд, ладжр-лгьдгьх олна харсачн болдж тох-рени. Болв Толстойн оли-амтн шпн джиргьлд революция хаалгьгар күрхн эс иткени. Бийн болхла, буру йовдла бичч ноолдтн, барун халхарчн ташхла — зүн халхан бг, мел тинм хаалгьгар саяхн джиргьлд оли күрх гичг уха заадг баясн. Эн сүл халагьлгьн Ленин үздг олд, даялгьчмн.

Толстойн бичсн хамг — уурхан-сань адл зөбр. Эн зөбрэр дамддж келн билгэн байджасн биччччн (тедн заагт Шолохов, А. Толстой). Толстойн бичсн тоот олд тусан күр-гдэн кезэ чигн ууршго.

КИЧГА Төлө.

Намрин тэрэ тэрлгын эклчкв

Эн джил Элст балгсна "Победа" колхоз ик ургьц ургьадж авб. Тэрэнэ ургьциг цааранднь обдлулхин тэрт, баях күчтэ техникан болн селанэ эдл-ахун машиндэн күцднэ олзлдж, тэрлгын, хаврар хагьлгас газрар, тернь дутхла, намрар болн хаврар тэрси тэрэнэ газриг шинэс хагьлдж, семлдж тэрхэр шунджана.

Эн джиллин намрар тэрх зурань 3360 гектар, терунэснь намрин цагьан буудя—2663 гектар, хар буудя—697 гектар, 457 гектар хар буудяг көкөр халдж малд өгх хот-гидж тэрлжэнэ. Колхоз тэрэ тэрлгынэ көдлмшэн сентябриг тег шинэс авч эклв.

Намрин тэрэ тэрлгынэ көдлмшиг ахр цагин эргид болн цевр сэн гарита экэр тэрлж авхин кергт цуг комплексн бригаде шунджацхана. Ода тэрэ тэрлгынэ көдлмшт 3 трактори агрегатс көдлджэнэ. Комплексн бригад болгынд келу гектар намрин тэрэ тэрх зурагьинь батлад өгчкен баянэ. Тэрэг нургьлдж хаврар хагьлгдсн газрар тэрлжэнэ.

Комплексн бригад болгынд

паргийн болн комсомольск багс бүрдсн баянэ. Тедн механизатормуд болн колхозни-куд дунд цайлгьврин көдлмш делгрүлхин кергт коммуни-стнрәс болн комсомольцнрас агитатормуд батлдж. Ода эн агитатормуд намрин тэрэ тэрлгынэ көдлмшиг цаглань дуу-схин кергт механизатормуд дунд цайлгьврин көдлмш та-срхан уга кецхәнэ. Комплексн бригад болгьнур өдр болгын газет, журнал авч ирнэ. Да-кад механизатормудин күцәнсн өдрә көдлмшин дигинь үзм-джтә доскд бичгднэ. Компле-ксн бригад болгынд тэрэг саянәр болн ахр цагин эргид тэрлж дуусхмн гисн лозунгс, плакатс өлгәтә баянэ.

Колхозин эдл-ахуг цааран-днь обдлулхин төлә шинэс 10 трактор, 10 плуг, гурвал шалгьта өвс хадг 7 машин, өвс болн солод цуглулдж ма-шин керглгддженэ. Энүг хул-дж авч 1 сай арслнэ мбнүгн чигн баянэ. Зуг Элст балгсна селанэ эдл-ахун инспекцин отдел эн техникиг хуллдж авхл дөнъ болх зөвтә.

А. МАТВЕЕВ.

Аршанә экнд баях селән

Аршанә экнд, өмнәсн халәх-лә, альхн деер гилтә арви хойр шин тосхсн гермүд, деер-дор уга цә ж үзгднэ. Эн гермүд шишилэ хальмгудт гидж тос-хлв. Гермүд тосхдях амтн намрин хур, чингин өмн тос-хлж дуусхин төлә эврәнн чидләр, нег-негндән дөнъ-нө-кд болал, газа-дота уга 2-3 дакдж шалдад, нургьлдж цә-алгьад авчкв. Бийстән гермүд бәрлжәх улст "Межколхозс-рой" сән тусан күргдженэ.

Аршанә экнд, өмнәсн халәх-лә, альхн деер гилтә арви хойр шин тосхсн гермүд, деер-дор уга цә ж үзгднэ. Эн гермүд шишилэ хальмгудт гидж тос-хлв. Гермүд тосхдях амтн намрин хур, чингин өмн тос-хлж дуусхин төлә эврәнн чидләр, нег-негндән дөнъ-нө-кд болал, газа-дота уга 2-3 дакдж шалдад, нургьлдж цә-алгьад авчкв. Бийстән гермүд бәрлжәх улст "Межколхозс-рой" сән тусан күргдженэ.

Аршанә селән көдлжәх саальчир, үкрчир, тугьлчир болн хөбчир Хальмг автономн республикин Деед Советин суньгьвриг дилвртәгьар тос-хин кергт социалистическ дор-ладә бргар делгрүлджәцхәнэ.

И. МУТЯЕВ.

Михаил АНТРАСОВ

Хар газрт

(Чилгьн. Эклчн 178-ч номерт)

Кеерүлгдд, күц кевәр бәр-гдсн сарул гермүдт МЖС-н кө-длмшичир болн цергләчир бая-цхәнэ. Энд улан чолугьар бәр-гдсн кесг ке-саяхн гермүд чигн баянэ. Радиостанц хот уудг гер, магазин, пошт, агитпункт, ши-др тосхгдсн ик мастерскойс болн олна гермүд энд бәрлгдд.

Станц, селанә эдл-ахун нүр-лгч шин техникәр асгддд. МЖС-н машини-паркднэ «Бе-ларусь» маркта 200 шаху шин трактормуд, 100 гар самоходн косилкс зогсджана.

Хөбнә фермсд Ростовск МЖС ик гид дөнъ күргнэ. Хар газрт баях колхозмуд мал-дан үвлин хот бийсн белдцх-ахн, эн көдлмшиг МЖС-н ме-ханизатормуд кенә.

Өвс хадлгьна көдлмш МЖС-н чидләр кегдд, Хар газрт баях кошармудин хаджу-днэ ик-ик скирдс босцхана.

IV

Хар газрин тал-дундагьурнь Ставропольск совхозмудин кесг олн отармуд баянэ.

Хальмг АССР-н «Страна Со-ветов» колхозин ах хөбч Петр Федорович Кийковин, нерн, Северн, Кавказд йир темдгтә.

Энүнә өрк-бүлнэ кевтән хөбч-ир. Энүнә бригаднэ — Петр Федорович бийн, гергн, кү-ки күргн хойрнэ.

Хөбдән үвлзүлгьиг болн хаврин төл авлгиг Кийковин бригад шунмгьа саянәр кегьад, хөн болгьнас дундлад 140 хургь авб. Эн хөбчиг наука ик дурта гидж келцхәнэ. Тернь орта, хаврар хө хургьлулгьна цагт эн бригадур, торгьн ноос-та хө өсклгьнә Элстин гос-племерассадникин ах зоотехник, селанә эдл-ахун наукин канди-дат, Александр Кондратьевич Толмачев ирв. Эн, хөбчирт, шин гарсн хургьдиг тенкәлгь-иднэ ик донъ өгнә. Александр Петрович мал хәрүлгдх газр эргдж халәгьад, харм баядл-тәгьар эргдж йовна.

Хөбчир энүг «зөөгтә цагьан өвсн» гидж нерәдцхәнә. Эн өвсн торгьн нооста хөбнә өшәтә хортнэ. Эн өвсн малин хотд орхларн, арсиднэ шаагдхларн эднә амиднэ күрнә.

Толмачев эн хорта өвснлә өр-шаньгьү угагьар ноолддж сө-рглднә.

Вагь наста хөбчирәс бүрдсн бригадин ах хөбч Алексей Ра-доченко эврәнн дү көвүн Ив-анта болн эгч Зината хамдан,

Зурагьан хойр дундур холван күцәнә

Новосибирск областин Су-зунск леспромхозд кесг халь-мгуд көдлджәнә. Модна шү-үс икәр беллдж, орн-нутгин химическ промышленностиг эрки чинртә сырөгьар тетгх тбр эднд даалгьгдсн баянә.

Тер көдлжәсн хальмгуд дунд Лилжиев Убуш Дерт-евич—коллективдән ик тоомс-ртад тоолгдд, даалгьсн даал-гьвриг даньгинл үзмджтә ке-вәр күцәдж көдлнә.

Лилжиев Убуш Дертевич эн участкад тасрхан уга 10 джилин туршарт көдлжәнә. Эн арви джилин туршарт убуш орн-нутгтан модна 50 тонн шүүс беллдж өгв.

Эврәнн коллективд негдгч өрм эздж, даалгьвран 230-250 процент күргдж күцәдг тб-ладан, Лилжиев Убуш кесг дакдж мбрәлгдсн. Химлеско зин директ энүнд кесг дакдж ханлт брв.

ЗУРГТ: Убуш Дертевич ЛИД-ЖИЕВ модна шүүс цуглулджана.

Р. Погореловин фото.

Хальмг тохмта малин чинринь ясрулхмн

Хальмг тохмта бод мал тө-рдж гарсн газрнэ — Хальмг республикин газр болдг. Эн мал хальмг теегин газрт дже-гигьад баяршад, теегин идгт иджлдәд, батрн мал.

Болв, германә фашистир Хальмг республикиг оккупи-ровать келгьнд, хальмг тохмта малин тонь икәр багьрдж. Даянә хөбн эн малин тонь өсдг болв чиги, теднә тохм ясрулгьна тускар сулар көд-лмш кегдд.

Өдгә цагт хальмг тохмта сән гисн мал Целинн района «Троицкий», «Ленинский» болн Приозерн района «Сухотин-ский» совхозмудар, Целинн ра-йона «Родина» болн Элст бал-гьна «Страна Советов» кол-хозмудар баянә.

Целинн района «Троицкий», Приозерн района «Сухотин-ский» совхозмудар хальмг тох-мта бод малин тохминь ясрул-гьна көдлмш делгрдженә. Эн совхозмулар малиг бо-нитировать кедж, сән тохмта малин гуртмуд бурдлгьад, онц бәрлжәнә.

Приозерн района «Сухотин-ский» совхозин 2-ч номертә фермд баях хальмг тохмта малиг цааранднь өскхд, эднә газр, уснь болн идгн сән, эн ферм деер хальмг тохмта элитн, негдгч болн хойрдгч классин малмуд олн баянә. Эн ферм деер баях үкрмүдин амд чиньнүрн 392-429 кило-грамм татна. 19 элитн үкрмүдин амд чиньнүрн 501 килограмм-Ода совхозд хальмг тохмта 3326 толгьа мал баянә, теднәс 1648 үкрмүд.

«Сухотинский» болн «Трои-цкий» совхозмудин фермсәр баях малин тохминь ясрулхин кергт «Ставрополь-Кавказ-ский» совхозас хальмг тохмта 19 бух авч ирдж. Эднә тохмин

чинрнэ болхла элитн болн нег-дгч классин бухс, гун күрөс бухсин амд бийн 775 кило-грамм татна.

Укрмүдт искусственн көг тә-влгьнә зура белдчкв. «Сухо-тинский» совхозас 120 бүрүс талдан совхозмудт болн колхо-змудт хулдхар шиидцхәв.

Хальмг тохмта малиг улм цааранднь ясрулхин кергт «Санта-Гертруда» бухин цус-нла ниилүлдж тохм ясрулхар седдженә. «Санта-Гертруда» тохмта хойр бухиг США-н Южн Техасас хулддж авад, Хальмг республикин мал өск-лгьнә дамшлтин станцур авч ирсин. «Санта-Гертруда» тох-мта дөнн наста бух 927 кило-грамм татна.

Хальмг тохмта үкрмүдиг «Санта-Гертруда» тохмта бу-хла харгьулхла, теднәс гарсн тугьлмуд 28 килограмм татна, хальмг тохмта бухла харгьул-сн үкрмүдәс гарсн тугьлмуд 26 килограмм татна. «Санта-Гертруда» тохмла ниилсн ту-гьла 3-н сар күрхләрн 117 кило-грамм, эс гидж өдр болгьн 899 грамм бийинн чиньнүрн немгдв. Гарсн өдрәсн авч 6-н сар болглан өдр болгьн 877 грамм немгдәд, бийинн чинь-нүрн 167 килограмм күрч өсв.

Эднә эдл-ахуд баясн хальмг тохмла ниилсн тугьлмуд, гарсн өдрәсн авч 6-н сар күртлән 158 килограмм болдж өсв, эс гидж өдр болгьн 603 грамм өсв.

«Санта-Гертруда» тохмла ниилсн төл йир шулугьар өсдж, мах бәрнә. Тегәд Халь-мг Автономн Республикин специалистир, хальмг тохмта малиг, эн деер келгдсн тох-мла ниилүлдж, тохминь ясру-лх — эрки чинртә төр болджа-на.

А. ТОЛМАЧЕВ,

селанә эдл-ахун наукин кандидат.

бийсн шин хаша; хөбчин гер эврәнн гарар бәрцхәв. Эн — ни-негн комсомольск бүл. Эн отарт боевой листок гарна. Сул цагтан эдн саянәр, сергмджтә-гьар амрцхана.

...Асхн. Увлин заагас сармтр-сн тэртг сар джисәд өмнә. Ра-доченкинхн гурвули гериннэ газа сууцхана. Зина өбдән өр-гдж дуулна.

Эгчнь дуулад баяхлә, дү кө-вүн Алексей баян дахулдж татна.

Тийгәд өдр болгьн күч-көле-ни шин өдриг дакнас эдн тосна. Радоченко бригадт, Тимирязе-вин нертә селанә эдл-ахун мос-ковск Академин дөрвдгч курсин студентк Раиса Дуюнова прак-тикт ирв. Эн күүкнә дурта көд-лмшнэ энүг авлв. Эн күүкн эн бригадла дарунь иджлдж, элч-лә хамдан шин гарсн хургьд өс-кдженә. Даругьас Дуюнован практикн чиләд, эн хәрү йовх-н, болв сургьулян чиләчкәд эрк биш Хар газрт ирдж көдлх болдж эн шиидв.

Мадниг кошарур өөрддж ирхд, ах хөбч Алексей нег бич-кн, чинән тату хургьин гартан бәрсн, үсәр асрджадж. Эн да-ньгин иим кевәр хургьдиг ас-рна.

Зина Иван хойр теегт шин гарсн хургьд цуглулдж йовна. Эдн йир өкәр кевәр, нилх хур-гьдиг тергн деер авч тәвнә. Эн

тергән хөбчир шоглад «түргн дөнъ» гидж нерәднә. Эн тергнд зүүгдсн темән, дүнъгәдж тее-гәр зөрнә.

Ставрополин нег нертә гисн ах хөбч Павел Григорьевич Гермашевла бид таньлдвн. Энүнә бригад төл авлгьнд болн ноос киргьлгьнд сән диилврмүд бәрлж. Эн хөбчин гарт кесг миньгьн хургьд өскддд. Хөн болгьнас 8-д килограмм күр-гдж торгьн ноос киргьд авч. Минь иим күцврмүд күцтн гидж, партин Центральн коми-тетин болн Советск правитель-ствин Бичг хөбчириг дуудджа-на.

Хавр ирсн цагт кесг олн хө-бчир хөбдән Хар газрас эвр-әннэ колхозмудур тууцхана, энд бас зуна цагт малин идг баянә. Хар газрин тег эн цагтан йир соньн болна. Иим цагт эн теегиг цугинь нег халәцәр үздг аргь баядг болхнэ, дегд соньн болхмн. Тег үрглджән бийн уралан йовдж йовх мет!

Теегин хаалгьсар кесг минь-гьн хөд джисәд идшлнә. Хөб-чрин ацас ардн цүврлднә...

Тийгәд кесг сард Хар газрт кесн көдлмшиннэ аш диглх цаг хөбчирт ирнә. Эдн ноосна ур-гьц цугьлулдж авцхана. Хө киргьдг пунктет электрическ машигьар киргьлгьн болна. Хаячәр киргьлгьн энд кезәнә мартгдла. Ставропольд болн

кий стригальн агрегат) киргь-лгьнд йир сән күцвртә.

...Ростовск областин Ремонт-ненск района Ленинә нертә колхозин ахлч Петр Емелья-нович Борода түрүн ноосиг бийн орулдж авчана. Тийм болло чигн баяшгөлм! Торгьн ноосн — алтн! Колхозин зөбр-Хар газрт асргдсн хөбдин ноос-сн юмни үнтә ноосн. Нарт делкәд эн ноосн цугаснь нәри болн ут ноосн.

Хө өскдг колхозмудт ямр дүнъгә агьу-ик олз-ору ноосн өгнә!

Дона болн Ставрополин газ-рас государствд джил болгьн кесг миллиард арслнъга ноос-сн өггднә.

Мана орн-нутгт уйгддг кос-тюм болгьна хойрдгчнь Хар газрт өсөн хөбдин нооснас кег-днә.

...Хар газрт асхн ирв.

Хөбдин хошмудар көдлмш чиләд уга.. Кезәнә нег цагт эджго көдә болджасн Хар газриг торгьн нооста хө өск-лгьнә агьу-ик күчтә советск базд хүврәсн, Хар газрин хөбч-рин ачта күч-көлснэ боли диилврн дегәд күндтә.

Хар газр агьу-ик өргн со-ветск Төрскнә нег айта гисн газрнэ.

Искусственн көг тавлгын хашнгар негдджанә

Элст балгсна «Победа» колхоз (ахлачнь үр Г. Полоусов ах зоотехникнь үр Ф. Руденко) искусствени көг тавлгын сулар кеджәнә.

Эн колхозин искусствени көг тавлгнә 7 пунктас ода күртл зуг 6-нь белн болдж, наадк нег пунктнь ода чигн белн болад уга.

Эн джил 17 миньгын нәәднр хон искусствени көгт орхми. Тегәд көг тавх отармудас хургыннь ийлгәд, онц отармуд бүрдәхд бас муугар белден учрар, эндр өдр күртл зуг 13 отар бүрдд. Отармудин хургын харуладж хархд хобчирг чигн эс белдд.

Нәәднр хобдт искусствени көг тавхин кергт элитн 61

хуц бәәнә, тедид сар хонг өмнәс толгәа болгынд неждәд килограмм арва, тәрмр көк өвс өгч белдджәнә.

Болв, тохмта хуц болгәна сперминь лабораторт шиндждж хәләгәд, сән-муугыннь ийлгәд авад уга. Искусствени көг тавлгын цаглань, чинртәгәр кедж, нәәднр хобдт цуггараднь көг тавд, теднәс чаньг-чинрг хургд авх аргь хәәх кергтә.

«Победа» колхозин нәәднр хобдт көг тавлгнә көдлмшт Элст балгсна селәнә эдла-ахун инспекцин специалистир сән гардвр болн дөн-тусан күргх зөвтә.

А. БАКАЕВ.

Хальмг кел школмудар заах төрәс

Хальмг бичкдүд, мана республикар хойрдгч джилнь эврәннь келән дасн гиджәнә.

Оньгрсн сургьулин джилд мана школмудар хальмг кел дасхджах багширт болвчн, дасджах бичкдүдт ик зовнль харгәла. Тедү мет, зовнль одачн харгын гиджәнә.

Учр юнъгад гихлә, сургьульчирт кергтә хальмг келнә болн умшлгәна дегтрмүд ода чигн уга, бәәхәс 1-2-ч классмудин дегтрмүд. Эн бәәсн дегтрмүдн дора газрур ода чигн ирдә уга. Хуучн үзгәр гардг хальмг газет болн гарчкн хойр «Теегин герл» альманах умшдж келән хугәлдж, бичәтә бәәх келвмүдиг, шүлгсиг медхд, шин үзгәр дасджах мана бичкдүдт ик зовнльгәта болджана. Дакад, мана багьчудиг хальмг келән үнн седклән өгч, дурлдж дасхдн кергтә байн үгтә, соньсдч чикнә худжр ханшго «Джаньгәр», ул туульс, тәәлвртә туульс, үлгүрмүд ода чигн хальмгар барлгддг гарад уга биший.

Хальмг туульсиг орсин туульсла әдл сәәхн зурттаггар, салу дегтрмүдәр, эс гидж нег дегтр цуглулад гаргәсн болхла, хальмг кел дасхд икл чинртә болхн лавта.

Хойрдвар болхла, республикин багширин эрдм-сургьуль өбдлүлгч институт, хальмг келнә багширин уроксд орад, чинртә сән уроксиг цуглулад авад, наадк багширт күргджд медүлхлә сән болхми. Миниггәр болхла, эн джил болсн хальмг кел заалгәна туск педагогическ умшлгәнд эн институтин толгәачнр Павла Д. болн көдләчнрннь оньган өгсми уга.

Миниггәр болхла, хуучн бәәсн орсин методикәс авад бичккн ик зузан докладмуд әндт таасгдв, эврәннь хальмгар кесн урокмудас келсн, цааранднь ягәджд келлә сән болхн г келсн улсин үгмүд учртан авсми уга. Негдвәр болхла, эн доклад ахр, хойрдхла эн ни-

ститут бийнь эндр өдр хальмг келиг ягәджд күүкдт соньмсхадж дасхкиг сәәнәр медджәх бәәдл уга.

Хальмг келнә багшир йирин методик болн ик сургьульгәта күндтә багширин сән урокс медсн деерән, хальмг кел сургьульчирт дасхк тует бидн эврәннь методикән бас немх зөвтәдн.

Цааранднь, эн джил Элст балгснд болсн курсмудт, хальмг келиг ирх сургьулин джилд ягәджд заахин тускар туста медрл багшир авснуга. Эн юонас медгдджәнә гихлә, сургьулин джил эклхлә, хальмг келнә багшир, адг ядхдан, ним амр төрмүд медджәхш: тетрадиннь гадрт сургьульчир ягәджд делгү бичхинь, өдр сар ягәджд бичх шишлнь заавр бас уга; давсн джилд зәрминь «арвдгч сентябрь» гидж бичджд, зәрминь «сентябрь сарин арви» — гидж. Миниггәр болхла сүүлинкәрн 4 классас өбдән бичхлә сән болх, наадк багь классмудт «10 сентябрь»

Оньгрсн сургьулин джилдин чилгчәр хальмг келәр, таньгчн эрдм-сургьулин х а л х а ньгәс ирсн шүүврн көдлмш кегдсн биший. Эн көдлмшмүдт сургьульчнр ямаран хаджгәр гаргәсн чикләд, тоолад, багшир мана институтд өгчксми.

Тегәд, эн көдлмшмүдәс иштә класс болгынд кедү үнтә шүүврн көдлмш өгч болх, ямаран темдг кедү хаджгәрт тавджд болхн кирдәд, нег заавр өгхлә сән болхн лавта.

Дакад, хальмг келәр ямаран темдг сургьулин дөрвнәс чилхлә гархн медгдджәхш. Хальмг келәр нег темдг гаргәхмб, эс гидж хойр темдг (амн үгин болн бичлгнә) гидж гаргәдхмб? Миниггәр болхла, хойр темдг гаргәхла чик болх гидж санджанав.

Учр ним деерәс, республикин багширин медрл өбдүллгнә институт, деер келгдсн хамгиг шүүгәд, нег шишлнь заавр цуг хальмг келнә багширт өгхлә сән болх гидж санджанав.

САНДЖИН Эрнджән.

Призерн дундин школин багш.

Хыннам — химийн балгәсн

Хыннам... Балгәснанны нер зүүджәх эн туургсн комбинатиг медгго күн гидж Корейд бәәдт болхий! Эврәннь кирдәггәрн боли күчәри эн — нарт делкән ик гисн химическ предприятиелә нег зерг зөгсджана. Хыннам манд хүв үүдәнә гидж корейин крестьянс келцхәнә.

Оньгрсн дәәнд Хыннамск комбинат хәәр угаггар хамхлгдла. Америкин командующ Риджуэй тингхд, завод «көдлмшәс мөнъкин гаргәгдв» гидж көөрч келджәсми. Болв тер генерал, корей улсин чадмгиг болн күч-көлнә өргмджиг социалистическ ори-нутгудин нарт делкән нишнъгү болн хооридан дөнъ боллцлггиг бацджасн бәәсми. Хыннам даки шинәс көдлгд болв!

Түрүн болдж би Хыннамск комбинатд 1955 джилдин намр ирүв, тингхд сульфат аммоний гаргәлгн харү бүрдәгдсн дарухн билә. Предприятә эвдркән кегдә бәәджд, экләд көдлджәлә, тингә бәәсн бийн, түрүн автан төгәлн күүрнхә болдж медгдджәлә. Хамхрха техник, бетонн цурлт, зевтә төрмүдин ова дунд, цехсин көдлджәх участка нам темдгтәггәр медгдджәсн уга...

Терүнәс нааран гурви джил шаху давб. Цуггар әвртә кевәр оньгдардж! Зерглүләд тавнь грануляционн башнь те-ньгр өбд гарсн бәәнә. Тедниг дораснь хәләхлә — махла унад бәәнә — өндртән эн 65 метр.

Зеврдго болдар кесн башнь терүнә хаджуднь гилвкнә. Корпусмуд хоорид трубопроводе орулгдсн бәәнә, теднәс әмтин икнэ эврәннь бетонн тулгуд деегүр, өөрхн бәәсн зоогур татднә: производствд кергтә цевр аггар тер трубаггар авднә. Корпусас корпус болгәнар транспортмүд орад, белн болчкн продукция склад күртл күрнә, терүнәс цаасн мишгүдт кегдәд белчкн селитр вагодт ачднә... Цуг эн тоот — эджго бәәсн, көндә ормд, ахр болзгин дунд, корейин көдлмшчнрин үнн седклин баатр көдлмшин болн Советск Союзин үнн седкләсн күргч дөнъгин айта гидг ашнь болдж гарв.

Эн джилдин майин сән өдрин өмхн Хыннам балгәснд шин күчтә гидг цехсин комп-

лекс көдлмшт орулгдв, йосар болхла тедн — азотн удобренъсин нег сән гисн зүсн болгч — аммиачн селитриг, джилдән 136 миньгын тонн гаргәдг, ик заводла әдл күчтә цехс.

Одахн күртл удобрениг газардин ордудас хулджд авчасн КНДР, ода эврәннь удобрениг газаран гаргәджд хулднә.

Хыннамд ода энъ-зах уга әвдрлт гидж үзгдхш! Альдаран эргәд хәләв чигн, трубаггәсн утагган поонгрулсн цехсин шифер орас цәәджд үзгднә. Аммиачн производствин тосхлтс зерглсн бәәнә. Цааранднь электролизин болн аггар хувалгәна цехс үзгднә. Күчтә гидг газгольдермуд зергләд зөгсджана, терүнә хаджуд аммиачин синтезин цехин өндр гер, электродин күчтә завод, нань чигн кесг производствин төрмүд бәәцхәнә.

Альднь болв чигн джиргәл буслад бәәнә. Энд-тенд хая үлдсн эвдркә нурнхас шахдад захур гарсн дүрстә, зугл шин төрмүд гатц урдн магнйевои завод бәәсн герин эвдркә эрс үзгднә, портин өөр зевтә арматуре овалгәтә кевтнә. Болв теднә селгән чигн ирх, тосхачнр теднүр чигн күрх!

Комбинатин нег цехд бидн медәтә, кадровой слесарь Ли Сун Чжонла харгәвдн. Заводин эвдркәг кедж бүткхәр нааран эн, гурви үүртәггән ирхд, ик гидг машин нурнхадор дарата кевтхәлә. Эвдрәд, хутхлдж одсн техникиг ясна гисн күчр күнд төр билә. Болв, машинд дара-дарандан улм-улм сәәнәр ясгад ирв. Советск специалистирин күргсн ик дөнъгин тускар Ли Сун Чжон болн энүнә үүрмүд ик гидг байрта ханмджаггар келцхәнә.

Токиг хуврәгч өндр, герлтә цех дотр көдлджәх зерглсн дала-әдл машиндиг үзхләри, Хыннамин шинәс босхгдсн наадк олн цехсиг хәләхләри, эврәннь гарарн ним элдв тосхлт делдсн, элнкә, халаста спецовк өмссн эн көгшн корей көдлмшчнн болн энүнә үүрмүдин өмн махлагган авх седкл орна.

Ода заводт багь наста специалистир дала—әдн корейин

вуэмуд чиләсн, Советск Союзд сургьуль сурад ирсн улс. Специалистирин теоретическ сургьмджд, Ли Сун Чжон әдл ним чадмгәа улсин алтн гаргәниилхләри, ик гидг күчн болджана.

Шин цехс тосхлгәнд чигн корейин көдлмшчнрин гаргәсн күч-көлснә баатр зөрмг йовдлнь багь биш. Корейин Оли-әмтнә цергт урдн дәән йовсн Чжон Чжа Рен цергәс бууснанны хобн, гарсн селәнүрн ирв. Хыннамск комбинатин эвдркә кегдхәр бәәх зәнъг соньсчкәд тер, тосхлтур илгәтхә гидж Корейин күч-көлсчнрин партиа уезд комитетәс сурв. Ганьначин болн котельшикин эрдм эн дасджд авб. Шин тосхлтд эн зеврдго болдар трубагганәд, даалгәвран 130 процент күцәдждәв. Абсорбционн башнь ганьн чинртә төр энүнд даалгәдхлә Чжон Чжа Рен үүрмүдтәггән хамдан тер көдлмшиг болзгаснь күс-дундур сар урд, августин 15-на байрин өдр күртл дуусад, өрәд джилә зурагган күс-дундур холванас давулдж күцәв. Хыннамск комбинатин ясврн болн тосхлтин тууджд ним үлгүрмүд йир оли.

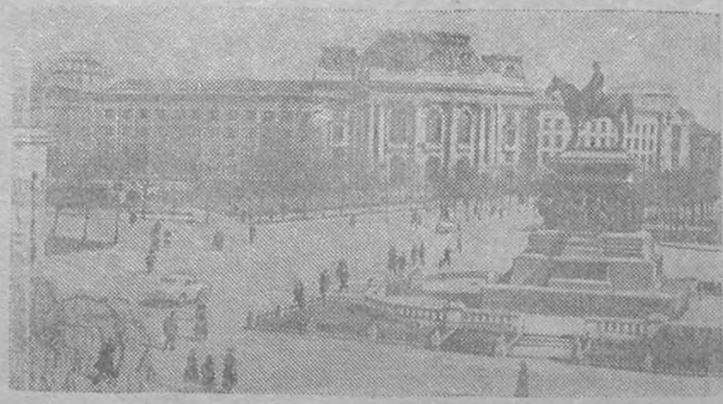
Алексей Федорович Волковин багд көдлджәсн советск специалистир бас корейск үүрмүдләрн хамдан, нөр әлән сөбгәән хувалцджд, көләсн машин, аппарат болггар байр кеджд, дуту-дундиг тегш дааджд көдлджәв. Амтс сольлцад эврәннь участкад көдлмшән дуусснь — хәрлдәд, талдан улс ирдәд бәәв, зуг корей болн советск иньгүд хоорнд бат иньгәлгн болн әрүн нагган седкл сольлго мөнъкинд хадгәлгджд.

Ода, комбинатд келлә күүндв чигн, болзг шахсн саамд, корей көдлмшчнртә хамдан унтл, кевтл уга көдлджәсн, йоста гидг әрүн орс зүркәри юоган чигн хармилго, көдлмшин цагла чигн, «сул» цагларн болв чигн эврәннь дамшлтан болн техническ медрлән теднд дасхджасн Петровичин тускар эс гидж Николайин тускар келцхәлә.

...Өрүнд гудокс дөнъгднә, фабричн поселке серлднә, көдлмшчнр адгәлдж өрүн хотан уучкад, эврәннь гарарн эвдркә күүрлгәс босхсн эврә заводсиннь үүд темджд адгәцхана, эн завод Корейин көк усиг, терүнә цевр аггариг, корейин уулин чолуг удобренәд—талданар келхд гуйрт, нань чигн хот-хоолд хуврәнә. Эн комбинатар, эврәннь гарар үүдәгдсн эн үридән, сулдхвран гартан авсн оли-әмтн бахтцхана, әдн энүгән улм сәәхрүлдж, төрскнәннь химийн улм уралан цааранднь йовулх бат келтә.

Р. ОКУЛОВ.

Редактор Д. М. МУКЕБЕНОВ.

Болгарт фашистск диктатур хольвлад, оли-әмтн йосан гартан авад— эндр 14 джил болсн өбн. Болгар социалистическ ори-нутг болдж, эдл-ахуган хурлар бекджд йовна. ЗУРГТ: Оли-әмтнә хургин нертә площадь деер бәәх Софийск университетин гер.